

ماندگاران صحنه ۳

قطب‌الدین صادقی

www.ketab.ir

به کوشش

ایرج افشاری اصل

افشاری اصل، ایرج، ۱۳۴۶ -	سرشناسه
قطب‌الدین صادقی/ به کوشش ایرج افشاری اصل؛	عنوان و نام پدیدآور
تهران: انتشارات نمایش، ۱۴۰۰.	مشخصات نشر
۳۷۴ ص؛ مصور (بخشی رنگی)، عکس (بخشی رنگی)؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.	مشخصات ظاهری
ماندگاران صحنه؛ ۳.	فروست
انتشارات نمایش ۵۵۴.	
۴۰۰۰۰۰ ریال؛ ۷-۷۸-۶۶۶۶-۶۲۲-۹۷۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
صادقی، قطب‌الدین، ۱۳۳۱ --- مصاحبه‌ها	موضوع
نمایش -- تهیه‌کنندگان و کارگردانان -- مصاحبه‌ها	موضوع
Theatrical producers and directors -- Interviews	موضوع
ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. مرکز هنرهای نمایشی. انتشارات نمایش	شناسه افزوده
PN ۲۹۵۸	رده‌بندی کنگره
۷۹۲/۰۲۸۰۹۲	رده‌بندی دیویی
۷۶۵۶۹۷۹	شماره کتابشناسی ملی
فیبا	اطلاعات رکورد کتابشناسی

انتشارات نمایش (۵۵۴)

قطب‌الدین صادقی

- به کوشش: ایرج افشاری اصل
- ناشر: انتشارات نمایش
- صفحه‌آرا: پوپک فرزانه‌پور
- ویراستار: شیرین رضاییان
- طرح جلد: امیر اسمی
- تیراژ: ۱۰۰۰
- نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰
- چاپ و صحافی: مجتمع چاپ سازمان فرهنگی سیاحتی کوثر
- قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان.
- شابک: ۷-۷۸-۶۶۶۶-۶۲۲-۹۷۸

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۵	گفتگو با دکتر قطب‌الدین صادقی
۲۵۵	دکتری که می‌شناسم - دکتر اردشیر صالح‌پور
۲۷۶	مردی مثل آبیدر - شهرام کرمی
۲۸۲	دکتر قطب‌الدین صادقی نام سختی است - دکتر محمود رضا رحیمی
۲۸۷	گاه‌شمار
۳۰۵	برخی از آثار چاپی
۳۱۱	بروشور برخی از نمایش‌ها
۳۲۷	پوستر برخی از نمایش‌ها
۳۳۵	مروری تصویری بر آثار استاد
۳۵۳	استاد در گذر زمان
۳۶۱	نوستالژی و خاطره با دیگران

مقدمه

اواخر دهه‌ی ۶۰ با جادوی سینما و تئاتر به‌طور جدی آشنا شدم. آنها با قدرت مغناطیس‌وارشان مرا از مسیری به جاده‌ای پرتاب کردند که یارای برگشت نداشتیم. این جذابیت و جادو با من بود تا اینکه در سال ۷۵ با دیدن نمایش «مویه‌ی جم» در سالن چهارسوی تئاتر شهر به اوج خود رسید. پیگیر این قضیه بودم تا جادوگر و کارگردان این نمایش را بیشتر بشناسم. جستجو کردم، پرس‌وجو کردم، خواندم و نمایش‌های بعدی‌اش را دیدم تا اینکه در سال ۷۸ مدرس دانشکده‌ای شد که من دانشجویش بودم. از او بسیار آموختم. پایان‌نامه‌ی لیسانس یکی از هم‌کلاسی‌هایم را با بازی مسعود رحیم‌پور و کارگردانی خودم و پایان‌نامه‌ی فوق‌لیسانسم را با راهنمایی او دفاع کردم. هر چقدر بیشتر می‌رفتم، می‌خواستم بیشتر او را بشناسم تا اینکه با حمایت و پیشنهاد دکتر مهرداد رایانی مخصوص که از او هم بسیار آموختم، تدوین و نگارش شناخت‌نامه‌ی استاد قطب‌الدین صادقی را با استاد درمیان گذاشتم و ایشان با روی باز و مشتاقانه طرح را پذیرفتند. پژوهش و مطالعاتم را شروع کردم و در بهمن ماه ۹۸ به طراحی اولیه‌ی کتاب حاضر رسیدم. خواستیم کار را آغاز کنیم که ویروس مخرب کرونا مانع از کار شد. تا اینکه با توافق استاد از اوایل تیرماه ۹۹ مصاحبه با ایشان را به‌طور مرتب در جلسات هفتگی شروع کردم و تا اواخر شهریور ماه ۹۹ مصاحبه به پایان رسید و در نهایت تدوین و ویرایش آن در اواخر فروردین ماه ۱۴۰۰ به شکل فعلی درآمد.

اگر بخواهم استاد قطب‌الدین صادقی را معرفی کنم، باید بگویم کمتر هنرمندی را در تئاتر سراغ داریم که در چند ساحت تئاتر فعالیت داشته باشد و در همه‌ی آنها با کیفیت و تأثیرگذار و موفق همچون او ظاهر شده باشد. او همانقدر که از دستاوردهای نوین تئاتر در جهان بهره می‌برد، به همان میزان هم از ریشه‌های تئاتر و ادبیات سرزمین مادری‌اش بهره‌برداری می‌کند. او همانقدر که مترجم و نویسنده است، همانقدر هم بازنویس و بازیگر و خطیب است. او همانقدر که پژوهشگر و محقق است، به همان میزان هم معلم و مدرس است. او همانقدر که به جذابیت بصری و فرم و ریختار نمایش اهمیت می‌دهد، همانقدر هم ساختار و فلسفه و تفکر آثار برایش اهمیت دارد. خلاصه اینکه او همانقدر که نویسنده است، همانقدر هم کارگردان است. اما در این بین کسوت کارگردانی بیشتر در تن او می‌نشیند و خوش می‌درخشد و براننده‌ی اوست. کارگردانی صاحب سبک، صاحب تفکر و بی‌اغراق یکی از ستون‌های اصلی کارگردانی تئاتر کشور است. تاریخ و جامعه‌شناسی و فرهنگ و در نهایت سنجای اخلاقی و انسان‌مداری از مهمترین دغدغه‌های او هستند. به همین خاطر در هر نمایشی از او، پرداختن به معضلات و مسائل روز جامعه از جایگاه و اهمیت خاصی برخوردار است؛ شک و تفکر جوانان در اوایل انقلاب تا مسائل سرگستگی در دهه‌ی ۶۰، نیا مردم به شادی و سرگرمی در دهه‌ی ۷۰ تا بحران و تغییر ماهیت مسأله‌ی عشق در دهه‌ی ۸۰ و معضل داعش و کولبران در دهه‌ی حاضر، او را به خلق آثار نمایشی قابل تأمل و ارزشمند واداشته است. درواقع بخش بزرگ و مهم تاریخ معاصر ایران را در آثارش می‌توان به عینه دید، هرچند بیشتر اوقات زمینه‌های داستان و قصه‌ی آثارش ادبیات کهن و اساطیر و تاریخ گذشته است.

دکتر قطب‌الدین صادقی به کمک سحر و جادو، کارکرد و ظرفیت‌های نمایشی-آثارش، آیینی تمام‌قدی درمقابل مخاطبش قرار می‌دهد تا جامعه و جهان و مسائل آن را در این جام جهان‌نما به خوبی ببیند.

مهمترین نکته و مؤلفه‌ی شاخص آثار دکتر قطب‌الدین صادقی شیوه‌ی اجرایی

و رویکرد او به قالب و فرم و شکل اجرایی است، به همین منظور در کتاب حاضر بیشتر به سؤالاتی پرداخته‌ایم تا زوایای بیشتری از مسأله‌ی کارگردانی ایشان ظهور و بروز پیدا کند.

کتاب حاضر «ماندگاران صحنه» که به عنوان شناخت‌نامه‌ی دکتر قطب‌الدین صادقی محسوب می‌شود، ضمن معرفی فعالیت‌های هنری ایشان، به تجربه‌های زیسته، نگاه هنری، جهان‌بینی و بویژه به سبک و سیاق و شیوه‌ی کارگردانی او می‌پردازد.

بر خود لازم می‌دانم تشکر ویژه‌ای از استاد قطب‌الدین صادقی بکنم که این فرصت را در اختیار من گذاشتند و با صبر و متانت و بزرگواری باعث شکل‌گیری اثر حاضر شدند. تشکر خالصانه از دکتر مهرداد رایانی مخصوص مدیر اسبق انتشارات نمایش دارم که به من اعتماد کردند و این فرصت را به من دادند تا بخشی از آموخته‌ها و مهارت‌ها و تجربیات استاد را در قالب یک کتاب تدوین کنم. همچنین از دکتر سعید اسدی و همکارانش در انتشارات نمایش به خاطر زحماتشان در به سرانجام رسیدن این اثر قدردانی می‌کنم. در ضمن تشکر صمیمانه دارم از دکتر اردشیر صالح‌پور و شهرام کرمی عزیز و دکتر محمود رحیمی، سه عاشق دلسوز و راستین تئاتر که زحمت نگارش مقالات را برای تکمیل این اثر پذیرفتند. و تشکر دیگر از چهار عزیز، کیوان اسماعیلی به خاطر در اختیار گذاشتن آرشیو عکس‌ها و پوستره‌های استاد و تینا بهنورد و حشمت روایی به خاطر عکاسی هنرمندانه‌شان و سرکار خانم پوپک فرزانه‌پور که با تلاش خود به ارزش بصری این کتاب افزودند. امید دارم کتاب حاضر بخشی از تاریخ تئاتر معاصر را ثبت کرده‌باشد و به بخشی از نیازهای هنرمندان، بویژه اصحاب تئاتر پاسخ مفیدی داده باشد.

ایرج افشاری اصل